

6 Sámedikki juolludeamit kulturulbmiliidda áigodagas 2006- 2010

Yngve Johansen, prošeaktajođiheaddji, Sámi allaskuvla

Čeahkkáigeassu

2006 rájes 2010 rádjai lea Sámedikki bušeahtta kulturulbmiliidda lassánan 10.2 miljovna rájes 16.1 miljovna rádjai. Dan áigodagas lea ohcamušaid lohku golmmageardánit lassánan ja juolludeamit leat lassánan lahkkegearddi. Ohcamušaid lohku lea áigodagas rievddadan gaskal 220 – 290. Oktiibuot leat leamaš eanemus juolludeamit ”eará doaimmaide”, dat lea poasta mii čohkke sámi kulturviesuid, festiválaid, sámi girkoáššiid, sámi valáštallama ja eará unnit prošeavttaid. Dan áigodagas juolluduvvui 25 % girjjálašvuhtii. Ohcamušat institušuvnnain dahket 86 % ollislaš ohcamušlogus. Finnmárku lea áigodagas ožžon 2/3 oasi kulturulbmiliid juolludemiin. Go geahččá áigodaga ollislaččat, de orru fylkkaid mielde dássetvuohtha ohcamušsupmis ja juolluduvvon doarjagiin.

6.1 Álggahus

Mandáhtas mii addui ”Sámi statistihka fágalaš analysajovkui” áigodagas 2008 rájes 2011 rádjai, lea okta suorgi ”Kulturbargu ja dábálaškultuvra, dan vuolis maiddái dáiddaalmmuheamit, media” Dan vuodul lea joavku välljen geahččat Sámedikki juolludemiid kulturulbmiliidda jagi 2006 rájes 2010 rádjai. Dat speadjalastá muhtun osiid sámi kultureallimis Norggas, mat gusket juolludemiide, aktivitehtii ja geográfalaš juohkimii.

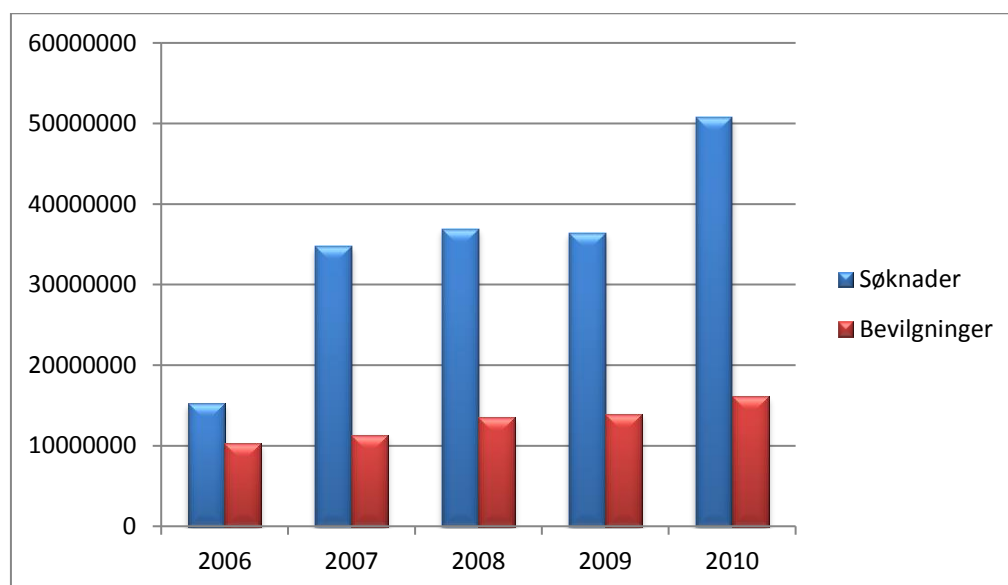
Sámedikki kulturjuolludemiide lea vuodđun váldomihttu mii lea ”ealli ja mánggabealat sámi dáidda- ja kultureallin”, das leat fas iešgudetlágan oassemihtut ja strategiija movt joksat váldo- ja oassemihtuid.

Logut máid geavahit dán artihkkalis leat vižžon Norut Alta-Áltá Sámedikki kulturdoarjjaortnega árvvoštallamis áigodaga 2006-2008, Sámedikki jahkediedáhusas 2009 ja 2010 ja Sámedikki kulturossodagas.

6.2 Ohcamušat Sámediggái

Sámediggi lea juo dan rájes go ásahuvvui 1989:s dorjon sámi kultuvrralaš bargguid ruđalaččat. Áigodagas 2006-2011 lea leamaš gaskamearálaš juolludeapmi kulturulbmiliidda juohke jagi badjelaš 13 miljovnna. Seamma áigodagas lea gaskamearálaš supmi ohcamušain measta 35 miljovnna. Nugo boahtá ovdan tabeallas 6.1, de rievddada ohcamušaid jahkásaš supmi oalle ollu, muhto áigodaga 2006-2010 siskkobealde, lea Sámediggi juolludan sullii 37 % ollislaš ohcamušsupmis. Dan áigodagas lea dat sisttisoallan juolludemiid girjjálašvuhtii, musihkkii, govvadáidagii, mánáid bajásšaddaneavttuide, govvaráidduide ja eará doaimmaide, dan vuolis ea.ea. sámi kulturviesut, sámi musihkkafestiválat ja sámi valáštallan.

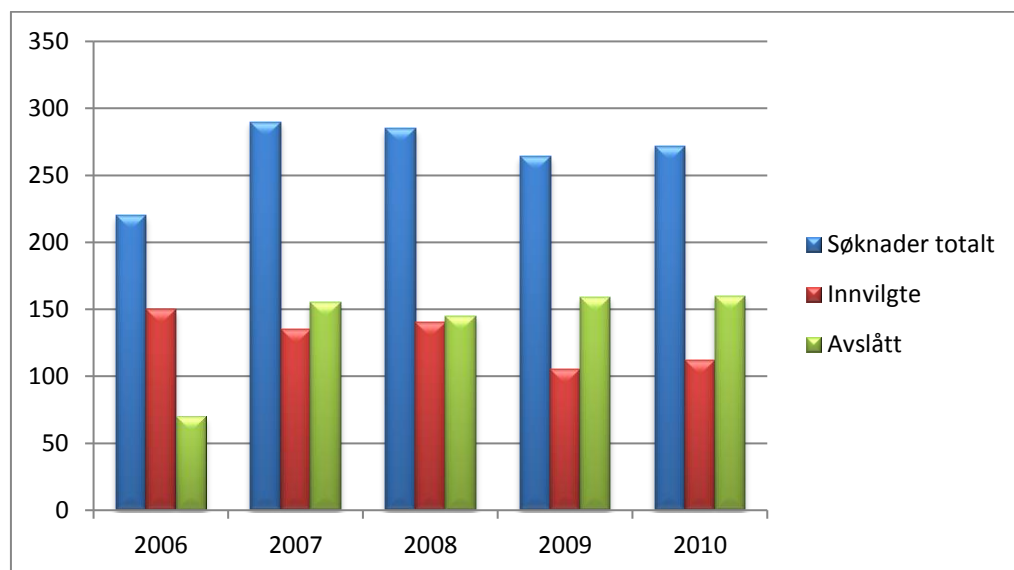
Govus 6.1 Ohcamušaid ollislaš rámmat ja juolludeamit 2006-2010

Sámedikki juolludeamit kulturulbmiliidda ledje 2006:s veaháš badjelaš 10.2 miljovnna ja 2010:s ledje lassánan badjelaš 16 miljovdnii. Ohcamušaid supmi lei 2006:s measta 15.3 miljovnna ja 2010:s badjel 50 miljovnna ruvnno. 2006:s juolludii Sámediggi 67 % ollislaš ohcamušsupmis ja 2010:s juolluduvvui sullii 32 % ohcamušsupmis. 2006 rájes 2010 rádjái lea ohcamušaid supmi lassánan golmma gerddiin ja juolludeamit leat lassánan láhkke gerddiin.

6.3 Ohcamušaid lohku Sámedikki kulturulbmiliidda 2006 – 2010

Govus 6.2 Kulturulbmiliid ohcamušaid lohku, ollislaččat, juolluduvvon ja hilgojuvvon áigodagas 2006-2010

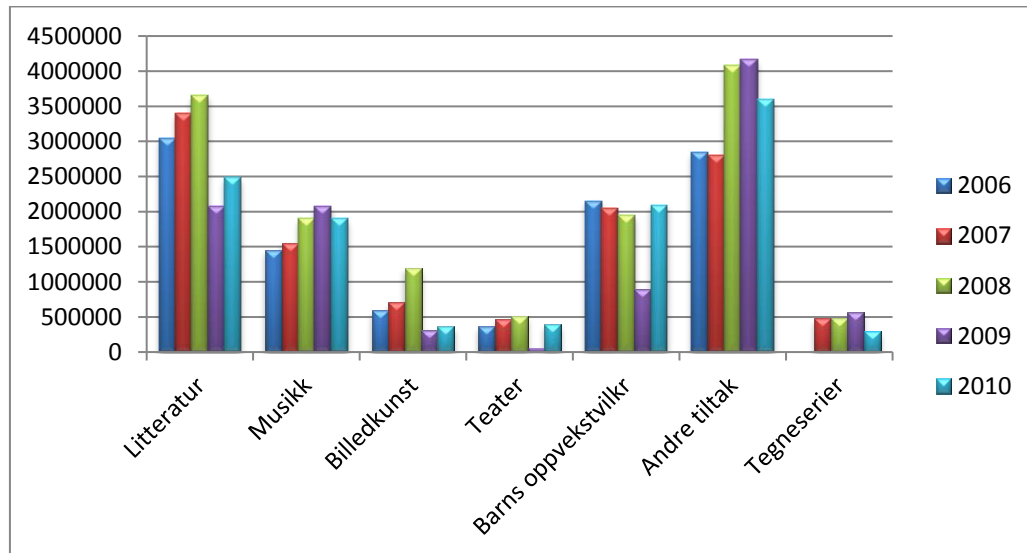
Jahkásaš lohku ohcamušain kulturulbmiliidda lea leamaš 2006 rájes 2010 rádjai gaskal 220 ja 290, ja juolluduvvon ohcamušain gaskal 105 ja 150. Dieid jagiid lea ohcamušaid gaskamearálaš lohku 262 ja lohku juolludemiin bures 128. 2006 rájes 2010 rádjai, juolludedje measta 49 % buot ohcamušain. Áigodagas 2006-2010 leat dušše jagi 2006:s leamaš eanet juolluduvvon go hilgojuvvon ohcamušat.

Go buohtastahtá govvosiid 6.1 ja 6.2, de orru ohcamušaid lohku oalle dásset, muhto ohcamušlohku lea lassánan muhtun ráje ja erenoamážit 2010:s. Dain loguin leat maiddá muhtun eanji lohcamušat main lea stuora ohcamušsupmi, mat eai leat ožžon juolludemiid manemus jagiid.

6.4 Juolludeamit iešguđetge prošeaktasurggiide áigodagas 2006-2010

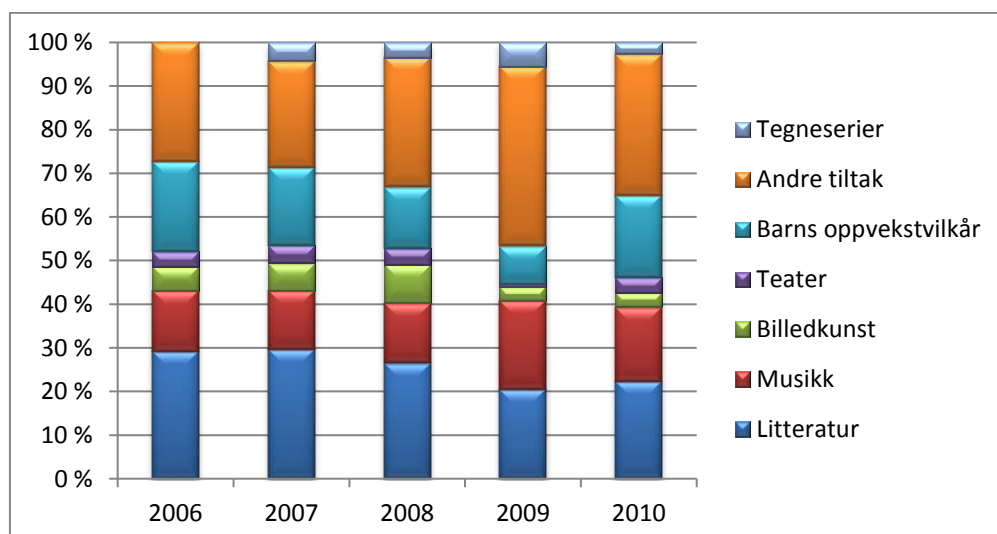
Sámediggi definere "iešguđetge doaibmasurggiid" ja máŋga juolludeami sáhttet guoskat máŋga doaibmasuorgái. Nu ahte muhtun ráje doarjagiid rievddadeamis sáhtá leat oktavuoha dasa makkár suorgái ohcamuš rievtti mielde gullá. Muhto maiddá strategiijat maid Sámediggi lea bidjat joksat iešguđetge oasseulbmiliid leat mielde stivrema juolludemiid.

Govus 6.3 Supmit juolluduvvon prošeavttaide iešgudetge doaibmasurggiin áigodagas 2006-2010

Juolludeamit iešgudetge doaibmasurggiide čájehit ahte girjjálašvuohta lea suorgi mii lea ožžon eanemus juolludeami 2006:s ja 2007:s. Muhto áigodagas 2008 rájes 2010 rádjái oaidnit ahte čohkkehus "Eará doaimmat" lea ožžon eanemus juolludemiid. Čohkken doahpágis "Eará doaimmat" leat sámi kulturviesut, festiválat, sámi girkoáššit, sámi valáštallan ja unnit prošeavttat. Go "eará doaimmat" sisttisoallá nu ollu doarjagiid iešgudetgelágan kulturulbmiliidda, de livčče boahpteáiggis sávahahtti juohkit dan poasta.

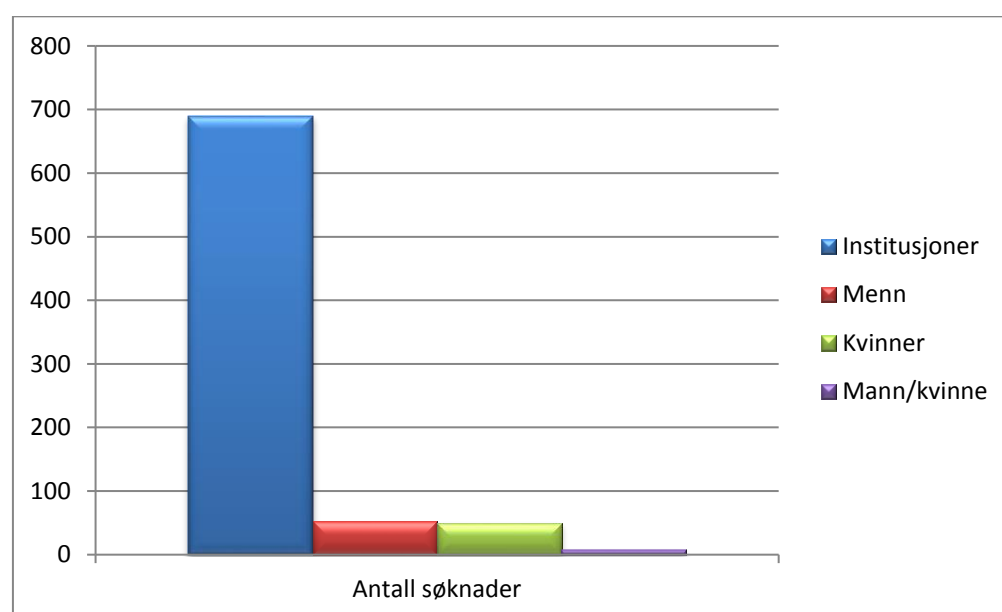
Govus 6.4 Juolludeamit proseanttaid mielde prošeavttaide iešgudetge doaibmasurggiin áigodagas 2006-2010

Govvosis 6.4 bohtá ovdan ahte proseanttaid mielde lea ”eará doaimmaide” juolluduvvon eanemus ruhta áigodagas 2006-2010. Rievddademiide lea oktavuoha Sámedikki kulturulbmiliid juolludemiid strategijain ja dain politihkalaš jođihemiin mat dahkkojit Sámedikkis. Muhto jus galgá joksat strategijaid, de lea Sámediggi maiddái gitta ohcamušain dain surggiin.

6.5 Kulturulbmiliid ohccit

Govus 6.5 Ohcciid sohkahealli/institušuvdnačatnašupmi áigodagas 2006-2008

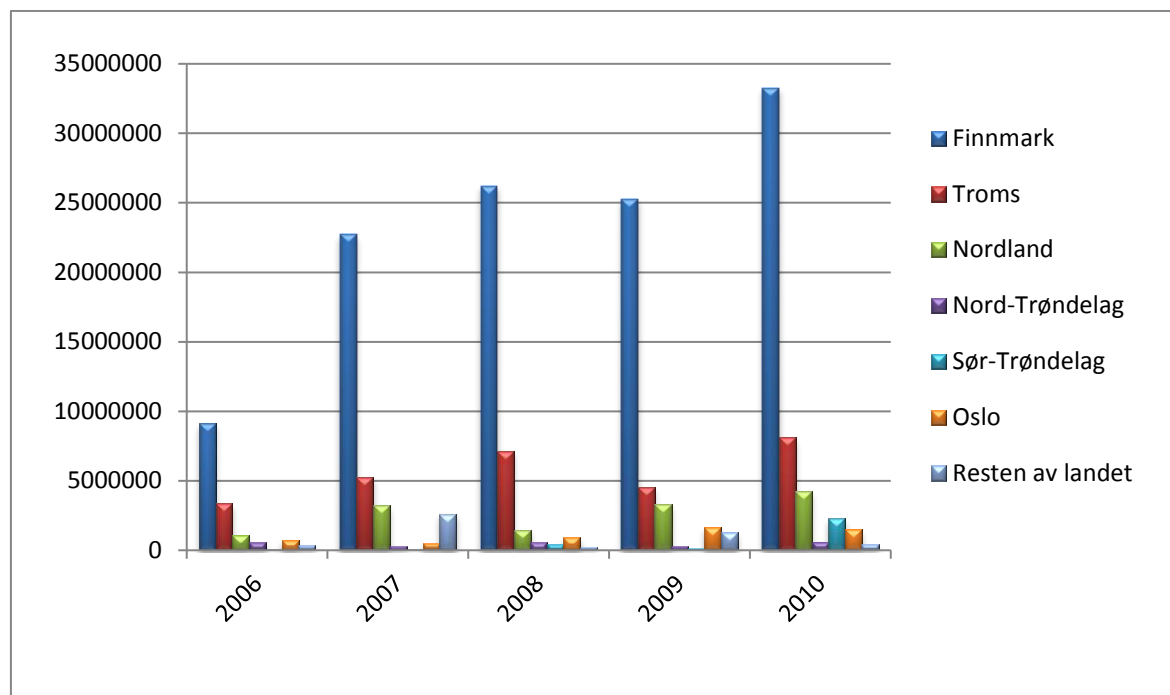

Govus 6.5 čájeha ahte eanaš ohccit kulturulbmiliidda leat iešguđetlágan institušuvnnat, dat leat 86 % ollislaš ohcciidmearis 2006 rájes 2008 rádjai. Institušuvnnat leat suohkanat, sámi guovddážit, valáštallan organisašuvnnat ja sullásaččat.

Sámedikki kulturulbmiliidda ohcet sullii ovttamade dievddut ja nissonat. 14 % ohcamušain bohtet olbmui geain ii leat čatnašupmi áhahussii. Dan dáfus livčče miellagiddevaš iskat siva manne ohcamušaid lohku earkilolbmui lea oalle unnán. Sáhtta go leat juoga ohcanvugiin, váilot go buorit proševttat vai lea go oktavuoha Sámedikki juolludemiiguin?

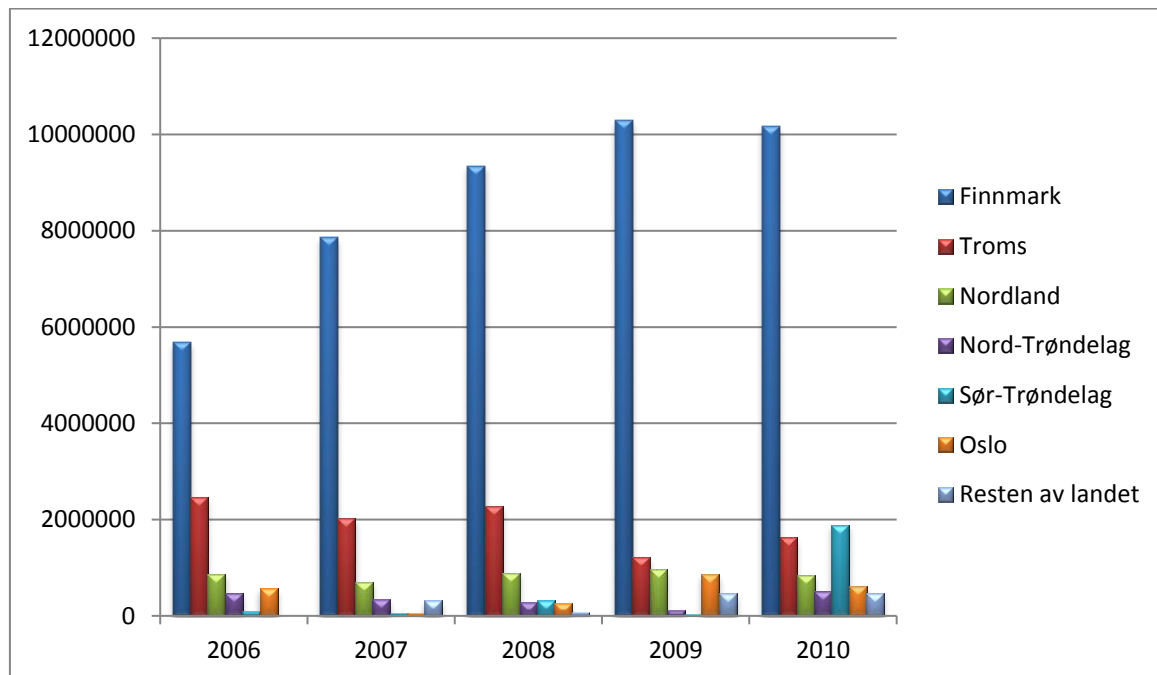
6.6 Sámedikki doarjagat

Govus 6.6 Ohcamušsupmi Sámedikki kulturdoarjjaortnegis fylkkaid mielde

Áigodagas 2006-2010 lea ohcamušaid supmi measta 2/3 oasi eanet go dat mii juolluduvvui Sámedikki kulturulbmiliin. Ohcamušsupmi Finnmarkkus dahká sullii 2/3 olles ohcamušsupmis ja Romsa dahká 16 % ja Nordlándá 9 %. Dan ektui orru ovttemearálašvuohta gaskal ohccojuvvon ruđaid ja juolluduvvon ruđaid fylkkaid mielde áigodagas 2006-2010.

Govus 6.7 Sámedikki kulturdoarjjaortnega juolludeamit fylkkaid mielde 2006 – 2010

2/3 oassi Sámedikki juolludemiin kulturulbmiliidda manne Finnmáarkui, áigodagas 2006-2010. Romsa lea seamma áigodagas ožžon measta 15 %, ja Nordlánda 6.6 %. Lulli-Trøndelaga ja Oslo leat ožžon 3.7 % ja Davvi-Trøndelaga 2.7 %. Eará fylkkat mat leat ožžon juolludemiid Sámedikkis kulturulbmiliidda dan áigodagas leat Akershus, Buskerud, Hedmark, Møre ja Romsdal, Oppland, Telemark, Vest-Agder ja Vestfold. Muhto diet fylkkat eai leat ožžon jahkásaš juolludemiid. 2006 rájes 2010 rádjai dahket doarjagat daidda fylkkaide badjelaš 2 %. Juolludeamit Finnmáarkui leat measta duppalaston 2006 rájes 2009 rádjai, 5.7 miljovna rájes 10.3 miljovna rádjai. Juolludeamit Romsii leat veaháš njiedjan, erenoamážit go geahččá dan ektui man mađe Sámedikki bušeahhta lea lassanan 2010 rádjai. Buohtastahte maiddá govvoosiin 6.1. 2010 juolludemiin lea Finnmárku ožžon 5 % unnit ollislaš doarjagiin 2009 ektui, das maiddá vuoddu bušehtalaš lassáneamis 2010:s. Lulli-Trøndelagii lei 2010:s fylkkaid mielde nubbin stuorimus juolludeapmi, measta 1.9 miljovna.

Referánsat:

Norut Alta (2009) Sámedikki kulturdoarjjaortnega árvvoštallan áigodagas 2006-2008
Sámedikki 2006 jahkediedáhus/Sametingets årsmelding 2006
Sámedikki 2007 jahkediedáhus/Sametingets årsmelding 2007
Sámedikki 2008 jahkediedáhus/Sametingets årsmelding 2008
Sámedikki 2009 jahkediedáhus/Sametingets årsmelding 2009
Sámedikki 2010 jahkediedáhus/Sametingets årsmelding 2010
Sámedikki kulturossodat